

Таким чином, діджиталізація правосуддя сьогодні включає: автоматизацію багатьох судових процедур та спрощення інформування учасників справи; можливість проведення засідання в режимі онлайн та їхній аудіозапис; електронний документообіг (внутрішній і зовнішній); забезпечення відкритого доступу до інформації в мережі Інтернет на всіх стадіях судового процесу. Крім того, на законодавчому рівні закріплено низку нових категорій: електронне правосуддя, електронне судочинство, електронний суд або суд онлайн тощо. Введення цих понять не носить абстрактного характеру, а насамперед є результатом фактичного використання новітніх технологій та їх нормативного закріплення.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-074-2-18>

РОЛЬ АДВОКАТА У ВРЕГУЛЮВАННІ ПРАВОВОГО СПОРУ ЗА ДОПОМОГОЮ МЕДІАЦІЇ

Можайкіна О. С.

*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права
Київського національного торговельно-економічного університету,
адвокат*

Ліщук О. В.

*викладач кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права
Київського національного торговельно-економічного університету,
адвокат
м. Київ, Україна*

Високий рівень конфліктної напруги у сучасному українському суспільстві переважно носить правовий (юридичний) характер. Традиційно фізичні та/або юридичні особи звертаються для вирішення будь-яких правових спорів до суду, де одним з основних засад процесу є змагальність, що нерідко сприяє загостренню конфлікту (спору) та в кінцевому результаті може призвести до припинення правовідносин між сторонами. Існуючі проблеми судової системи нерідко призводять до значних втрат сторонами сил, часу і матеріальних ресурсів, а судові рішення, як правило, може задовольнити одну сторону спору, що в подальшому обумовлює труднощі його виконання. У зв'язку з цим особливо привабливим для обох сторін спору виявляється

звернення до медіації як одного з альтернативних способів врегулювання конфліктів (спорів).

Необхідність розповсюдження в Україні практики врегулювання правових спорів вимагає наукового осмислення питань, пов'язаних з можливостями адвокатів активно сприяти у реалізації зазначеного підходу. Адвокати є основними суб'єктами надання правової допомоги на професійній основі, які здійснюють свою діяльність, в переважній більшості, в умовах правових конфліктів (спорів) і беруть безпосередню участь в допомозі щодо їх вирішення. Відтак можна з впевненістю стверджувати, що адвокати повинні підтримувати і розвивати медіаційну практику як найбільш перспективну з точки зору поставлених перед адвокатурою цілей і завдань.

Перш ніж визначити роль адвоката у мирному врегулюванні правового спору, варто звернутися до визначення поняття медіації. Підтримуючи позицію українських вчених під медіацією розуміємо структуровану добровільну та конфіденційну процедуру позасудового врегулювання спору (конфлікту), в якій медіатор (посередник) допомагає сторонам у розумінні їхніх інтересів та пошуку ефективних шляхів досягнення взаємоприйняттого рішення [1, с. 80]. Згідно проекту Закону України «Про медіацію» та положень наукових досліджень можна виокремити основні принципи медіації, до яких відносяться: добровільність участі у процедурі, конфіденційність, незалежність, нейтральність, неупередженість медіатора, активність та самовизначення сторін спору, структурованість та гнучкість процедури, орієнтація на інтереси усіх сторін спору.

Звертаємо увагу, що обов'язковим учасником медіації є медіатор (посередник), який допомагає сторонам у пошуку і прийнятті рішень, які мають задовольнити усіх сторін. В той же час, вважаємо, що адвокат, який уклав договір про надання правової допомоги фізичній або юридичній особі не лише може, а зобов'язаний сприяти мирному врегулюванню спору, але не може в межах зазначеного договору виконувати функції медіатора.

Особливості практичної діяльності та врахування вимог чинного законодавства дозволяє висновувати наступне: якщо в правовому спорі беруть участь адвокати як представники фізичних або юридичних осіб, то в силу особливого впливу від них багато в чому залежить процес управління таким спором, вибір форм його припинення, результативність зроблених сторонами зусиль щодо врегулювання певних суперечливих позицій, а також кінцевий результат спірних та/або конфліктних взаємовідносин сторін. Схожу позицію висловила М. Ю. Єфіменко, що адвокати мають розглядатися як важливі суб'єкти медіації, завданням яких має стати задоволення інтересів кожної зі сторін, а не виключно боротьба за права та інтереси свого клієнта. На думку дослідниці у кінцевому рахунку завданням сторін та їх представників є вирішення конфлікту на досудовій стадії та недопущення юрисдикційного провадження [2, с. 26].

Не можна оминати увагою й нормативно-правове регламентування ролі адвоката у мирному врегулюванні правового спору, яке закріплено у ст.8 Правил адвокатської етики. У даній статті визначено, що адвокат за можливості сприяє досудовому та позасудовому порядкам урегулювання спорів між клієнтом та іншими особами [3].

Аналіз наукових джерел та нормативно-правової бази дає підстави висновувати, що адвокат в медіації може:

1) залишаючись адвокатом (представником) свого клієнта, надавати правову допомогу у врегулюванні правового спору за допомогою медіації. В зазначеному випадку роль адвоката полягає в тому, що він має допомогти клієнту шляхом надання консультацій (роз'яснень) щодо можливих наслідків прийняття тих чи інших рішень; допомогти у складенні договору про проведення медіації та/або договору за результатами медіації тощо. Варто також звернути увагу, що адвокат не повинен втручатися в прийняття тих чи інших рішень, здійснювати тиск на свого клієнта та не повинен спонукати звертатися до суду. Тобто, адвокат, який бере участь у медіації повинен сприяти клієнту у врегулюванні розбіжностей позицій, а також інтересів та потреб довірителя та іншої сторони, підтримувати клієнта у розробці і формулюванні прийнятних умов вирішення спору, використовувати стратегію співпраці в управлінні правовим спором.

2) провести медіацію з врегулювання правового спору. На даний час велика частина адвокатів пройшла спеціалізоване навчання медіації. Звісно, що отримані знання, вміння і навички адвокат може використувати не лише під час проведення медіаційної процедури з врегулювання правових конфліктів, а й при виконанні суто адвокатських обов'язків. В той же час вважаємо, що адвокат може виступити в якості медіатора між сторонами правового спору лише у разі, якщо він ще не уклав договору про надання правової допомоги клієнту. Тобто, мова йде про те, що адвокат має бути незалежним, неупередженим і безпристрасним по відношенню до сторін правового спору, а також по відношенню до самого спору. При проведенні процедури медіації адвокат-медіатор не має права надавати перевагу одній стороні та розкривати відомості, отримані ним від однієї сторони правового спору іншій стороні без їхньої згоди. За переконанням Л.В.Сливи адвокат має суб'єктивно оцінити ситуацію, що склалася. Якщо клієнт виявляє бажання вступити у процес медіації, адвокат зонайменше може провести підготовчий етап медіації, а саме – процес залучення другої сторони [4, с. 124].

В той же час потребує ґрунтовного дослідження питання щодо можливості адвокатом-медіатором, який проводить процедуру медіації надання консультацій з правових питань сторонам правового спору.

Підсумовуючи варто зазначити, що використання медіації та інших способів АВС повинно бути в пріоритеті при наданні адвокатом правової допомоги, у зв'язку з чим підсилюється значення такої функції адвокатури як зниження рівня конфліктної напруги в правових спорах.

Література:

1. Можайкіна О.С. Актуальні питання визначення та ознак медіації. *International research and practice conference «Urgent problems of law on the modern stage of statehood development»* (October 20-21, 2017, Lublin, Republic of Poland). Lublin, Republic of Poland, 2017. С. 78–80.
2. Єфіменко М.Ю. Роль адвоката у процесі медіації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2015. № 13. Т. 2. С. 25–27.
3. Правила адвокатської етики, затверджені звітно-вирбним з'їздом адвокатів України 2017 р. від 09.06.2017 р. (зі змінами затвердженими 3'їздом адвокатів України 15.02.2019 р.). URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2019-03-15-pravila-2019_5cb72d3191e0e.pdf (дата звернення: 25.03.2021 р.).
4. Слива Л.В. Роль адвоката у вирішенні спорів, що виникають з адміністративних правовідносин у процесі медіації. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2018. Вип.4. Т.2. С.121–126.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-074-2-19>

**ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ
ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УКРАЇНІ****Стрельник В. В.**

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри приватного та публічного права
Сумського національного аграрного університету
м. Суми, Україна*

Чурилова Т. М.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародного, європейського права
та цивільно-правових дисциплін
Сумського державного університету
м. Суми, Україна*

В умовах настання нової епохи розвитку людства, де роботи, боти, андроїди й інші прояви штучного інтелекту, стають каталізатором індустріальної революції, можливості, створені досягненням в цій галузі, формують виклики про ризики, що породжують їх застосування для суспільства. Перед національним законодавцем постало завдання